

Norge i krig, og okkupasjon (1) ^{19.93}

8. april kl. 17.15: Koht gir redegjørelse i Stortinget.

Ljungberg ber om ordet utenom tur. Klokken er blitt 19.15, han forteller at det tyske skipet «Rio de Janeiro» er blitt torpedert, og det er kommet inn ca. 100 overlevende til Lillesand. De er kledd i grå uniformer og sier de er på veg til Bergen for å hjelpe Norge med å beskytte sin nøytralitet. Det kommer som et sjokk på alle. Gabriel Moseid tar ordet «for alt hva vi vet kan vi være blandet opp i krigen før vi forlater denne sal, så alvorlig er situasjonen i øyeblikket, det må vi alle forstå».

Men Moseids uttalelse virket så utrolig at den ble møtt med høy-røstet latter både fra statsråder og stortingsmenn. Men Moseids spådom var dessverre riktig. Norge var allerede innblandet i stormaktskrigen.

I statsråd 7. juni ble det fastslått at det var umulig for Norge å fortsette krigen. Og general Ruge fikk skriftlig fullmakt til å inngå kapitulasjonsavtale. Ved kapitulasjonsavtalen i Trondheim den 10. juni forpliktet Norge seg til å nedlegge våpnene for samtlige stridskrefter for krigens varighet.

Regjeringen og kongen rømmer til England

Stortingsmann Førre skriver i Andøya avis 14/8 1959: Ved nærmere granskning av Grunnloven vedkommende dette spørsmål ble det klarlagt at den fullmakt den ga en regjering når Stortinget ikke var samlet, var sterkt begrenset, og dannet intet grunnlag for regjeringen under den oppståtte situasjon. Det eneste Grunnloven på dette området fastslo, var at regje-

ringen ikke hadde lov å forlate landet.

Folkerettsseksperten h.r.advokat Holthe bekjentgjorde i aviser og radio at krigen for Norges vedkommende var slutt med våpennedleggelsen den 9. juni, og at de nordmenn som valgte å gå i krig for England gjorde dette frivillig og at Norge som stat ikke var bundet av det.

Koht i «Fra skanse til skanse» side 105—106: «Vi skulde ut og søke hjelp og frelse for Noreg og kva representerte vi? Ei regjering på røming, utan styringsmakt, utan hærmakt. Dei yngre av regjeringa kunne vel alltid finne noko arbeid, og eg som var den eldste, rekna med at eg kunne koma i universitetstjeneste i USA». Nygaardsvold: «Eg er for gammal til å gå på brygga no», sa han. «Det einaste var om England framdeles vilde godkjenne oss som regjering, då kunne vi nytta det gullet som var med på «Glasgow» og skulde bli deponert i Bank of England. Kanskje vi berre kjem til å bli en slags krigsfangar i London? sa eg før vi skildes til dei andre».

Realist

Kronprins Olav tilbake til Norge

13. mai 1945 var dagen da Kronprins Olav kom hjem til Norge sammen med en rekke statsråder og høyere allierte offiserer.

Det ble en ny, stor dag i velkomst- og frihetsglede, spesielt for hovedstaden, men også for dem som kunne følge radiooverføringene.

Da Kronprins Olav steg i land, ble han hilst velkommen av Paal Berg, som for første gang ble presentert som leder av Hjemmefronten. Kronprinsen, med sabotøren Max Manus som livvakt, kjørte i åpen bil gjennom et sydende folkehav opp til Slottet.